

АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
НАУКОВО-ПРИРОДОЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Том X

ВИДАВНИЦТВО АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
КИЇВ — 1962

57

НЗ4

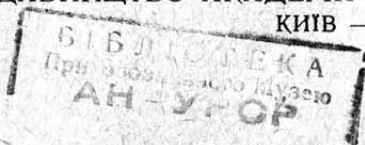
АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
НАУКОВО-ПРИРОДОЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Том X

16726

ВИДАВНИЦТВО АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
КИЇВ — 1962

Досліджено один екземпляр.

Порівняно невелика форма. Головний щит більш-менш трикутний. Довжина щита — 60 мм, ширина — 85 мм. Край щита розширений на передньому кінці і в основі рогів. Роги короткі, масивні, завдовжки до 20 мм.

Місцезнаходження — с. Хмельова. Олд-ред.

Наведене свідчить про те, що представники роду *Cephalaspis*, поширені в усьому олд-реді Поділля, особливо часто зустрічаються в нижніх його шарах — у «І зоні» Подільського олд-реду. Отже, зрозуміло, що вони найчисленніші в Городниці, Іване і Устечку.

ЛІТЕРАТУРА

- Балабай П. П., К вопросу о вертикальном распространении птераспид Подольского олд-реда, Сб. Львовск. геол. об-ва, № 4, 1957.
 Балабай П. П., До фауни птераспид Подільської плити, «Геол. журн. АН УРСР», XIX, вип. 4, 1959.
 Alth A., Über die palaeosoischen Gebilde Podoliens und deren Versteinerungen, Wien, 1874.
 Stensio E., The downtonian and devonian Vertebrates of Spitzbergen, p. 1. Cephalaspidae, Skr. Svalbarg 12, 1927.
 Zych W., Old-Red podolski, Prace Pol. Inst. Geol., II, zesz. I, Warszawa, 1927.
 Zych W., Cephalaspis kozłowski z Downtonu Podola. Arch. Tow. Nauk. we Lwowie, IX, 1937.

К ФАУНЕ ЦЕФАЛАСПИД ПОДОЛЬСКОЙ ПЛИТЫ

П. П. Балабай

Резюме

В олд-реде Подолии, кроме ранее описанных А. Альтом (1874) и В. Зыхом (1927) четырех видов цефаласпид, нами описано четыре новых вида — частично из коллекции Зыха, частично из сборов Научно-природоведческого музея АН УССР: *Cephalaspis major*, *C. podolica*, *C. djurinensis*, *C. microlepidota*.

Названные виды встречаются в разных местах отложений олд-реда Подолии, но особенно многочисленны в нижних его слоях — в «І зоне» (Городница, Иване, Устечко) (Балабай, 1959).

ПАЛЕОЗООЛОГІЯ

CHLAMYS (AEQUIPECTEN) WISNIEWSKII —
НОВИЙ ВИД З ВЕРХНЬОКРЕЙДОВИХ ВІДКЛАДІВ

С. І. Пастернак

У 1921 р. Т. Вісньовський описав маленького, невідомого в літературі, пектена, але не дав йому назви. Тепер у нашій колекції пектинід з крейдових відкладів Волино-Подільської плити зібрано 12 подібних зразків, які вже дають підставу для встановлення нового виду. Вони переважно добре збереглися, але відслонені лише з внутрішнього боку. Скульптуру видно лише на двох зразках, у яких відпрепаровано зовнішній бік.

Всі зразки зберігаються у фондах Науково-природознавчого музею АН УРСР.

Chlamys (Aequipecten) sp. n. Wiśniewskii.

1921. *Pecten* sp. Wiśniewski, Fauna małżów, str. 86, fig. 2.

Опис. Черепашка маленька, рівностулкова, кругла, слабо випукла, трохи нерівнобічна. Довжина звичайно трохи більша за висоту. Примаківковий трикутник низький. Його передній бік прямий або злегка угнутий, задній — незначно опуклий. Середня лінія стулки нижнім кінцем трохи відхилена до переду. Висота черепашок — 4,6—6,3 мм, індекс довжина — висота 100—109, апікальний кут — 108—115°.

Скульптура складається з тоненьких радіальних і трохи ширших концентричних реберець. У місцях, де вони перетинаються, утворюються маленькі горбики. Кількість радіальних реберець — 40—50. Міжреберні проміжки плоскі, у два-три рази ширші за ребра. В результаті цього на поверхні стулки видно густу сітку.

Обидва задні вухка однакові, майже прямокутні, від стулок не відмежовані виразним згином. Їх задні краї поступово переходять у комісуру, не утворюючи кутів.

Передні вухка трохи більші, з них праве — з глибоким бісусним вирізом. Скульптура вухок така ж, як і стулок.

Замковий край прямий. Його довжина трохи більша, ніж дві третини довжини стулки.

CHLAMYS (AEQUIPECTEN) WISNIEWSKII —
НОВЫЙ ВИД ИЗ ВЕРХНЕМЕЛОВЫХ ОТЛОЖЕНИЙ

С. И. Пастернак

Резюме

Chlamys (Aequipecten) Wisniewskii sp. n. отличается от близкого вида *Chl. (Aequipecten) puggaardi* (Ravn) лишь скульптурой. У *Chl. puggaardi* радиальные ребрышки, в количестве около 30, более крупные, чем концентрические, имеют форму мелких складочек, заметных также на внутренней стороне створки. У нового вида радиальных ребрышек 40—50. Они более тонкие по сравнению с концентрическими. Внутренняя сторона створки гладкая.

Экземпляры данного вида обнаружены среди глинистого мела и мергелей зоны *Bostrychoceras polyplacum* и лянцолятовой зоны. Описанный Т. Висневским экземпляр происходит из маастрихтских «бакулитовых мергелей».

Внутрішні поверхні стулок гладенькі, нерібристі. Часто крізь стінки, завдяки дуже малій товщині, видно зовнішню скульптуру. Це буває особливо тоді, коли змочити їх водою.

Критичні зауваження. Описуваний вид належить до групи споріднених видів: *Chlamys (Aequipecten) arlesiensis* (Woods), *Chl. (Aequipecten) campaniensis* (Orb.), *Chl. (Aequipecten) puggaardi* (Ravn), *Chl. (Aequipecten) Wisniewskii* sp. n. Перший з них найстаріший, останній — наймолодший. Від *Chl. (Aequipecten)*

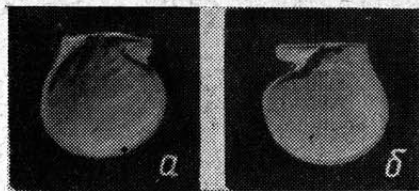

Рис. 1. *Chlamys (Aequipecten) Wisniewskii* sp. n.

а — внутрішня поверхня лівої стулки, зразок 26055 б; б — внутрішня поверхня правої стулки, зразок 26055 а, $\times 2,8$, верхній кампан, с. Березина.

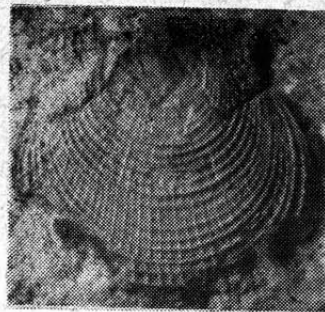

Рис. 2. *Chlamys (Aequipecten) Wisniewskii* sp. n., скульптура лівої стулки, $\times 7,5$, зразок 26055, верхній кампан, с. Березина.

puggaardi, з яким безпосередньо генетично зв'язаний, відрізняється більшою кількістю радіальних реберць (у згаданого виду є близько 30 реберць, у нового — 40—50) і гладеньким внутрішнім боком стулок. У *Chl. puggaardi* радіальні реберця сильніші за концентричні і мають форму складочок, які чітко відбиваються на ядрах, особливо при краях стулок. В описуваного нового виду концентричні реберця сильніші за радіальні, а ядра гладенькі без слідів ребристості.

Місцезнаходження. Села Морозовичі і Березина, Волинської області (серед глинистої крейди зони *Bostrychoceras polyplacum*), села Межиріччя і Старе Село, Львівської області (серед мергелів тієї ж зони), та с. Купичволя, Львівської області (серед мергелів лянцолятової зони). Усі зразки знайдені в ядрах свердловин.

Поширення. Описаний Т. Вісньовським зразок походить з «бакулітових шарів», які відслонені у с. Пралківцях біля м. Перемишля на північних схилах Карпат. За віком він належить до маастрихту.

ЛІТЕРАТУРА

Wisniewskii T., Fauna małżów górnej kredy karpackiej okolicy Przemyśla, Kosmos, rocz. XLIII—XLIV, Lwów, 1921.

ЗМІСТ

Палеозоологія

П. П. Балабай, До фауни цефаласпід Подільської плити	3
С. І. Пастернак, <i>Chlamys (Aequipecten) Wiśniowski</i> — новий вид з верхньокрейдових відкладів	9
С. П. Коцюбинський, Нові морфологічні ознаки в будові черепашок інocerамів	12
В. І. Гаврилишин, Поширення рядозубих пластинчатозябрових в сеноні Галицько-Волинської западини	16

Ботаніка

К. А. Малиновський, Вологість ґрунту деяких трав'янистих асоціацій субальпійського поясу Карпат	22
В. Г. Колищук, До характеристики типів ялинових і букових лісів Карпат за вологістю ґрунту	33
І. В. Вайнагій, Вплив періодичного проморожування на проростання насіння деяких трав'янистих рослин Карпат	45
Г. Я. Ермаченко, Деякі еколого-біологічні особливості щучника дернистого (<i>Deschampsia caespitosa</i> (L.) P. V.) на Чорногорі	55
В. М. Мельничук, Реліктові місцезнаходження деяких видів листяних мохів у Львівській області	63
К. О. Улична, Мінливість видів роду <i>Dicranum</i> Hedw.	70

Зоологія

В. І. Здун, Дослідження личинкових форм <i>Digenea</i> в молюсках Української РСР і суміжних територій	75
О. П. Кулаківська, Сезонні зміни у представників родини Caryophyllaeidae (Cestoda) в умовах західних областей УРСР	88
М. Н. Тищенко, До вивчення тонкошийого цистицерка <i>Cysticercus tenuicollis</i> у сільськогосподарських тварин західних областей УРСР	94
М. І. Сергієнко, Матеріали до вивчення видового складу присиснів та стьожкових черв'яків водноболотних птахів верхньої течії Дністра	97
І. К. Загайкевич, До вивчення поширення і біології вузькотілих златок роду <i>Agrilus</i> Curtis в УРСР	101
М. І. Черкащенко, Чисельність, добова активність та склад їжі гніздових птахів долини верхньої течії Дністра	112
М. П. Рудишин, Матеріали до вивчення миші жовтогорлої в західних областях УРСР	122
Павло Павлович Балабай	128

СОДЕРЖАНИЕ

Палеозоология

П. П. Балабай, К фауне цефаласпид подольской плиты	3
С. И. Пастернак, <i>Chlamys (Aequipecten) Wiśniowski</i> — новый вид из верхнемеловых отложений	11
С. П. Коцюбинский, Новые морфологические признаки в строении раковин иноцерамов	15
В. И. Гаврылишин, Распространение рядозубых пластинчатожабрых в сеноне Галицко-Волинской впадины	20

Ботаника

К. А. Малиновский, Влажность почв некоторых травянистых ассоциаций субальпийского пояса Карпат	32
В. Г. Колищук, К характеристике типов еловых и буковых лесов Карпат по влажности почвы	44
И. В. Вайнагий, Влияние периодического промораживания на прорастание семян некоторых травянистых растений Карпат	53
Г. Я. Ермаченко, Некоторые эколого-биологические особенности щучки дернистой (<i>Deschampsia caespitosa</i> (L.) P. V.) на Черногоре	62
В. М. Мельничук, Реликтовые местонахождения некоторых видов листовых мхов во Львовской области	69
К. О. Улична, Изменчивость видов рода <i>Dicranum</i> Hedw.	73

Зоология

В. И. Здун, Исследование личиночных форм <i>Digenea</i> в моллюсках Украинской ССР и смежных территорий	87
О. П. Кулаковская, Сезонные изменения у представителей семейства Caryophyllaeidae (Cestoda) в условиях западных областей УССР	93
Н. Н. Тищенко, К изучению тонкошеого цистицерка (<i>Cysticercus tenuicollis</i>) у сельскохозяйственных животных западных областей УССР	96
М. И. Сергиенко, Материалы к изучению видового состава сосальщиков и ленточных червей водноболотных птиц верхнего течения Днестра	100
И. К. Загайкевич, К изучению распространения и биологии узкотелых златок рода <i>Agrilus</i> Curt. в УССР	111
Н. И. Черкащенко, Численность, суточная активность и состав пищи гнездящихся птиц долины верхнего течения Днестра	120
М. П. Рудишин, Материалы к изучению мыши желтогорлой в западных областях УССР	127
Павел Павлович Балабай	128